

УДК 341.3

DOI: 10.35432/tisb292023289800

ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Яцинюк Вадім Васильович

аспірант кафедри державознавства, права та
європейської інтеграції

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0003-1661-5176>

Весь світ вже став свідком злочинних дій окупаційних військ коли агресор діє шляхом створення нелегітимних органів місцевої влади, використовуючи суб'єктів, що згодні на колаборацію з ним, або викрадає міських та сільських голів з метою залякування та зламу їх спротиву окупаційній владі. Окупанти здійснюють дії, що прямо скеровані на порушення природних прав і свобод громадян України, всупереч всім існуючим законам, супротив моральним та цивілізованим принципам, здійснюючи затримання, тортури, згвалтування, вбивства громадянського населення і навіть, вивезення дітей, на територію держави-агресора (Буча, Бородянка, Ірпінь, Маріуполь тощо), а також варварські руйнують життєво забезпечувальну інфраструктуру міст, селищ, сіл, роблять спроби трансформувати грошову систему на російську та паспортизувати населення російськими документами.

Систематичного характеру набувають пограбування військовими майна житла і домівок мешканців населених пунктів. Отже, саме територіальна громада та її члени, а також соціально-економічний і соціально-культурний потенціал людських поселень стають без перебільшення об'єктами тероризму, геноциду, екоциду, лінгвоциду [1].

За порушення визначених українським законодавством прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованих територіях відповідальність несе російська федерація як держава-окупант. Примусове набуття громадянами України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, громадянства російської федерації не є підставою для втрати українського громадянства і, відповідно, не визнається Україною.

Будь-яка нормотворча діяльність окупантів не створює жодних правових наслідків, а нікчемність цих актів не підлягає оскарженню і не може бути скасована.

В наслідок збройного вторгнення російської федерації на суверенну землю України, країна постала перед потребою у оперативному та мобільному прийнятті рішень державними посадовцями, та посадовцями органів місцевого самоврядування. Для підвищення обороноздатності країни, сприянням ЗСУ, задля можливості швидко організувати допомогу населенню, коригування дій відповідних служб для ліквідації наслідків ворожих обстрілів та відновлення постачання життєво важливих послуг було створено військово-цивільні адміністрації.

Військово-цивільні адміністрації - це тимчасові державні органи у селах, селищах, містах, районах та областях, що діють у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України (у разі їх утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі проведення антитерористичної операції) або у складі Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України (у разі їх утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях) і

призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії актам збройної агресії, диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі відсічі збройної агресії Російської Федерації, зокрема проведення антитерористичної операції [2].

Військово-цивільні адміністрації населених пунктів утворюються на території територіальних громад, сільські, селищні, міські ради яких та/або їх виконавчі органи не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, у тому числі внаслідок фактичного саморозпуску або самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання, а також у разі прийняття Центральною виборчою комісією рішення про неможливість проведення виборів до відповідних органів місцевого самоврядування. Найменування військово-цивільних адміністрацій населених пунктів, як правило, є похідними від найменувань населених пунктів, визначених адміністративними центрами відповідних територіальних громад, ВЦА формуються як з цивільних осіб так і з числа військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, службі в правоохоронних органах без виключення зі списків особового складу, а також працівників, які уклали з Антитерористичним центром при Службі безпеки України трудовий договір [4]. Перелік посад у військово-цивільних адміністраціях населених пунктів, які підлягають заміщенню військовослужбовцями військових формувань, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, а також перелік посад, що можуть бути заміщені військовослужбовцями військових формувань, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів у районній, обласній військово-цивільній адміністрації затверджуються Президентом України за поданням керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України. Відповідний перелік визначено на сьогодні відповідним Указом Президента [3].

Головне завдання відділів військово-цивільного адміністрування – це організація співпраці з цивільним населенням, місцевими органами влади, іншими військовими формуваннями, що перебувають на постійній чи тимчасовій основі у визначеній зоні, урядовими та неурядовими організаціями, релігійними громадами в районі конфлікту або катастрофи. Фахівці підрозділів військово-цивільного адміністрування виконують роль поєднувальної ланки між формуваннями регулярних збройних сил (правоохоронних силових структур) та мирними мешканцями зони конфлікту й відповідають передусім за інформаційну складову забезпечення співробітництва обох сторін. Професіонали координують діяльність військових, урядових, неурядових, міжнародних, благодійних, релігійних та інших організацій стосовно безпосереднього надання допомоги та забезпечення постраждалих верств населення [5].

ВЦА потрібна, щоб нині прифронтові територіальні громади були об'єднані, хоча б умовно, та мали спільне майно і бюджет. Отже, для виділення коштів не потрібно буде шукати депутатів місцевих рад, багато з яких стали колаборантами. Повернення до функціонування органів місцевого самоврядування на таких територіях можливе лише після скасування воєнного стану та встановлення територіальної цілісності України. Коли в громадах проведуть вибори, то додатково об'єднувати ради або бюджети не доведеться. Цей вибір необхідно буде зробити з урахуванням ефективності роботи попередньої каденції, та діях під час воєнного стану. Обрані депутати та органи місцевого самоврядування продовжать роботу військово-цивільної адміністрації.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можна дійти до наступних висновків. Питання захисту прав людини в період воєнного стану стає першочерговим завданням країни завдяки

здійсненню на території України воєнних дій різної інтенсивності, що вимагає посилення повноважень ВЦА в сфері захисту прав людини. Окремо стоїть питання захисту прав людини які опинились на тимчасово окупованій території, яке потребує активної нормотворчої діяльності в розробці відповідних положень та законів. Де потрібно чітко закріпити поняття та дії, до та після деокупації.

Координація діяльності ВЦА та підпорядкованих їй органів є складним аспектом діяльності військово-цивільної співпраці, яка вимагає високого рівня координації діяльності та ефективності прийняття рішень, що вимагає високої цілеспрямованості у виконанні оборонних завдань та звільнення окупованих територій. Удосконалення адміністративно-правового статусу ВЦА та її нормотворчої діяльності є вкрай необхідним, оскільки вбачаються певні недоліки в організаційно функціональному механізмі та правовому забезпеченні діяльності цього органу. На нашу думку вкрай потрібно удосконалення механізмів функціонування військово-цивільних адміністрацій в частково окупованих регіонах України, регіонах, де відбуваються активні бойові дії з метою налагодження системи державного управління та місцевого самоврядування, забезпечення життєдіяльності зазначених регіонів та збереження цілісності нашої України.

Список літератури

1. Баймуратов М.О., Кофман Б.Я. Компетенційні повноваження органів місцевого самоврядування в сфері захисту прав людини в період миру і воєнного стану в Україні: актуальні питання регламентації та регулювання. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://constitutionalist.com.ua/bajmuratov-m-o-kofman-b-ia-kompetentsijni-povnovazhennia-orhaniv-mistsevoho-samovriaduvannia-v-sferi-zakhystu-prav-liudyny-v-period-myr-i-voiennoho-stanu-v-ukraini-aktualni-pytannia-rehlamentatsii/>
2. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 року № 141-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
3. Про деякі питання військово-цивільних адміністрацій: Указ Президента України, від 23.04.2015 № 237/2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/237/2015>
4. Сікорський О.П. Військово-цивільні адміністрації, як спосіб забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі проведення антитерористичної операції. Наукові записки Кіровоградського державного університету ім.В. Винниченка. «Право». 2017. №17. С. 160-164.
5. Управління цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cimic.com.ua/functions>